

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Dahlberg, U. (2023). Spånadslin och fiberhampa: sidoströmmar är en viktig inkomstkälla. *Bioekonomi-bloggen* 27.1.2023

CC BY 4.0

27.01.2023 | Kommentarer

Ulrika Dahlberg

Spånadslin och fiberhampa: sidoströmmar är en viktig inkomstkälla

Strax innan jul 2022 besökte jag och min kollega Heidi Barman-Geust en fabrik som förädlar spånadslin i Helsingfors. Leena Pesu, som driver företaget Linen Stories, delar utrymmet med några andra företag, men söker för tillfället efter nya utrymmen för sina maskiner och sitt material.

Leena visar oss en maskin där hon lägger in ett knippe lin, som tidigare blivit ryckt och rötat på en åker, och sedan torkat. Linet åker in i maskinen, det dammar och skramlar, och snart kommer det ut bråkat och häktat i andra ändan. Efter det ska linet ännu skäktas och spinnas innan det kan vävas till tyg.

Förutom huvudprodukten, dvs fibrerna som blir till tråd, blir det en del annat material kvar efter processen. För det första har också spånadslinfrön, lika som oljelinet, även om de är mindre till storlek och mängd. Fröna kan inte säljas som livsmedel, efter att linet har varit med om rötning, dvs. legat i en balja med vatten eller ute på åkern tills fibern kan lossas från veden i stjälken. Leena berättar att hon brukar sy värmedynor som hon fyller med linfrön. Dynorna kan värmas i mikro eller ugn och sedan användas på till exempel nacken.

Bitar av den vedaktiga stjälken har potential att användas som strö för husdjur. Annat material som blir över kan användas som fyllning. Att få alla sidoströmmar i användning är inte bara en miljögärning, utan också nödvändigt för småskaliga företags lönsamhet.

Inte heller fiberhampan begränsar sig till endast en produkt. Tvärtom, är hampan känd för att ha över 50 000 olika användningsändamål, berättar odlare Aapo Korkeaoja under en föreläsning vid Novia. Hampa kan användas till bland annat textilier, papper, byggnadsmaterial och rep. Fröna blir olja, proteinpulver, målfärger och kosmetika, medan bladen passar bra som strö åt husdjur eller som kompost. Rötterna har använts mot eksem, fibromyalgi, ledvärk och artrit. Också skalet från stammen kan användas som strö eller för att göra "hemcrete" - en slags betong som innehåller hampa.

Kan framtidens jordbruk vara mångsidiga gårdar som producerar mat, fibrer, energi, strö och produkter och tjänster för välmående? Nischprodukter som fiberhampa och spånadslin kräver att gårdarna också odlar något annat, eftersom de inte mår bra av att odlas år efter år på samma skiften. I en växtföljd med andra växter, såsom spannmål, kan de däremot stöda matproduktionen genom att minska på sjukdomstrycket och luckra upp jorden med sina djupa rötter. De lämpar sig också väl för en gård som vill satsa på cirkulär ekonomi, med sidoströmmar som kan användas i husdjursproduktionen eller som kompost. Det finns många vägar att gå för jordbruket, men förhoppningsvis väljer en del att producera naturfiber, för att det ska finnas tillgång till hållbara råmaterial för kläder, byggande och annan industriell produktion i framtiden.

Texten har granskats av Novias campusredaktion och publicerats 27.1.2023.

Granskat av Novias campusredaktion

Nyckelord:

naturfibercirkulär ekonomiföretagande

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed post